

Handelingswijzer

Wat kun jij doen als een kind thuis niet veilig is?

gemeente
Midden-Groningen
& partners

Inhoudsopgave

Inleiding

→ pagina 1

Wat kun jij doen voor een kind dat thuis niet Veilig is?

→ pagina 4

Stap 1: In kaart brengen van signalen

→ pagina 6

Stap 2: Overleg met collegae en raadpleeg eventueel Veilig Thuis

→ pagina 8

Stap 3: Ga in gesprek met betrokkenen

→ pagina 10

Stap 4: Weeg aard en risico van de onveiligheid

→ pagina 12

Wanneer leg je met welke partij contact?

→ pagina 14

Stap 5: Beslis over zelf hulp organiseren of melden

→ pagina 16

Voer regie en werk samen voor het kind

→ pagina 18

Wat (kunnen) signaleerders doen

→ pagina 20

Samen handelingswijzer als een kind thuis niet veilig is!

De impact van een onveilig thuis op de ontwikkeling van een kind is enorm. Maar jij komt als professional regelmatig kinderen en hun ouders tegen en kunt een verschil maken! Door zo vroeg mogelijk te signaleren dat er iets aan de hand is en hier goed op te reageren. Door er over te praten en daarmee iets in gang te zetten. En hierbij het kind centraal te zetten. Maar hoe doe je dat eigenlijk? Graag helpen we jou om deze kinderen een stem te geven. Door te investeren in handelingskracht en een geolied samenspel. Omdat jullie aangeven dát nodig te hebben. Met deze handelingswijzer willen we daar aan bijdragen. Dit is wat jij kunt doen, doe je mee?

"Als je als kind thuis onveilig bent, heb je de omgeving nodig als tegenwicht. Stress heeft grote invloed op hoe het brein zich ontwikkelt. De aanwezigheid van liefdevolle en ondersteunende volwassenen helpt om deze traumatische situatie het hoofd te bieden. Kinderen die dit meemaken reageren door de beschadiging anders. Het is dus belangrijk je hier in te verdiepen, zodat je ieder kind optimaal kunt begeleiden. Ik vind het fijn om te ervaren dat er zoveel mensen bezig zijn met veiligheid thuis. Dat doet mij goed."

Merel, Ervaringsdeskundige

Leeswijzer

Op pagina 4 vind je een overzicht van dat wat volgens de professionals en ervaringsdeskundigen werkt in kinderen die thuis niet veilig zijn een stem geven. Dit is dus wat jij kunt doen! Verderop in de Handelingswijzer worden per stap van de Meldcode nog meer tips gegeven. Volg hiervoor de baan met witte pagina's. Op de gekleurde pagina's vind je extra informatie over wat of wie jou kan ondersteunen.

Onveiligheid thuis komt helaas vaak voor. Dit kan gaan om allerlei vormen van lichamelijk, emotioneel of seksueel geweld, maar ook om verwaarlozing. Van of door een kind, (ex)partner of ouder, ander gezinslid, familie of huisvriend.

Afwegingskader

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Stap 1.

Signalen in kaart brengen

Stap 2.

Overleggen met collega en
eventueel Veilig Thuis

Stap 3.

Gesprek met cliënt

Stap 4.

Wegen van huiselijk geweld
of kindermishandeling

Heb ik op basis van de
stappen 1 t/m 3 een
vermoeden van /
is er sprake van
huiselijk geweld en/of
kindermishandeling?

Heb ik een vermoeden
van / is er sprake van
acute of structurele
onveiligheid?

Stap 5.

Beslissen

1.
Is melden
noodzakelijk?

2.
Is hulp bieden/
organiseren (ook)
mogelijk?

Ben ik in staat
effectieve (passende)
hulp te bieden of
organiseren?

Werken betrokkenen
mee aan de geboden of
georganiseerde hulp?
.....
Leidt deze hulp tot
duurzame veiligheid?

*Voor pedagogen, psychologen,
(psycho)therapeuten, sociaal
werkers en jeugd-
en gezinsprofessionals*

Wij geven kinderen die thuis niet veilig zijn een stem!

In 2018 zijn ervaringsdeskundigen, professionals die deel uit maken van de opvoedomgeving van kinderen in Midden-Groningen, Veilig Thuis en de sociale teams met elkaar aan de slag gegaan om te onderzoeken wat werkt voor een kind dat thuis niet veilig is. Het resultaat is dat we handelingswijzer zijn én een handelingswijzer hebben. In deze wijzer vind je allerlei tips over wat jij kunt doen als een kind thuis niet veilig is en wat en wie je daarbij kan helpen.

Vanaf 1 januari 2019 is een afwegingskader een verplicht onderdeel van de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Naar aanleiding daarvan is de handelingswijzer geactualiseerd.

Verspreid de handelingswijzer vooral onder je collega's, leidinggevend en in je netwerk!

De één komt in aanraking met een ongebooren kind, de ander met kinderen die nog niet kunnen praten en weer een ander met jongeren. Waar we het in deze wijzer over een kind hebben, kunnen we al deze leeftijden bedoelen. Afhankelijk van hoe oud het kind is, zijn sommige tips daarom meer of minder van toepassing. En waar hij staat, bedoelen we ook zij!

Wat kun jij doen voor een kind

STAP 1:

BRENG SIGNALLEN IN KAART

- Signaleer zo vroeg mogelijk; als het kind jong is en de onveiligheid nog niet ernstig of geëscaleerd is. Nog beter is voorkomen dat signalen ontstaan.
- Neem verantwoordelijkheid voor wat je signaleert. Laat je niet leiden door angst en niet afleiden door het (niet) handelen van andere professionals. Handel zodat de mug geen olifant wordt.
- Verzamel en onderzoek signalen. Overleg met collega's; zien jullie dit ook? Klopt het wat ik zie? Wat zien jullie? Neem tijd om de situatie in beeld te brengen.

STAP 2:

OVERLEG MET COLLEGAË EN RAADPLEEG EVENTUEEL VEILIG THUIS

- Deel signalen en zorgen in een vroeg stadium. Handel niet alleen.
- Schiet niet gelijk in een regelstand. Maak eerst verbinding met betrokkenen en overleg voordat je tot actie overgaat. Voorkom zo overbodige stappen en lange procedures.

STAP 3:

GA IN GESPREK MET BETROKKENEN

- Doe het zelf, doe het als je dat nodig vindt samen, maar schuif nooit door. Een ander kan jouw zorgen en wat jij hebt gezien niet onder woorden brengen.
- Praat met het kind, niet over het kind. Beweeg zoveel mogelijk mee met zijn wensen over hoe we het thuis veiliger kunnen maken. Verbind dit met de wens van ouders.
- Bespreek kort na signaleren de zorgen met beide ouders of verzorgers.
- Neem kind en ouders serieus. Praat van mens tot mens.

DE MELDCODE

Sinds 1 januari 2019 is de meldcode verbeterd door de toevoeging van een verplicht afwegingskader aan de stappen 4 en 5. Houd de stappen van de Meldcode aan, maar zet het belang van het kind voorop. Neem hiervoor de tijd die nodig is. Denk ook buiten de kaders en benut de ruimte die er is.

Kind dat thuis niet veilig is?

STAP 4:

WEEG AARD EN RISICO VAN DE ONVEILIGHEID EN RAADPLEEG BIJ TWIJFEL VEILIG THUIS

- » Heb ik op basis van de stappen 1 t/m 3 een vermoeden van/is er sprake van huiselijk geweld en/of kindermishandeling?
- » Heb ik een vermoeden van / is er sprake van acute of structurele onveiligheid?
  - Denk bij alles wat je besluit en doet, eerst aan (de veiligheid van) het kind.
  - Weeg samen met kind, ouders, collega's en andere (betrokken) professionals.
  - Beweeg mee met de wensen van kind en ouders, tenzij hierdoor niet de nodige hulp op gang komt.
- Blijf niet wikken en wegen; als er hulp nodig is, wacht dan niet te lang om dit te organiseren.

STAP 5:

BESLIS OVER ZELF HULP ORGANISEREN OF MELDEN

Is melden noodzakelijk? Is hulp bieden/organiseren (ook) mogelijk?

Ben ik in staat effectieve (passende) hulp te bieden of organiseren?

- » Werken betrokkenen mee aan de geboden of georganiseerde hulp?
- » Leidt deze hulp tot duurzame veiligheid?
- Laat ouders zelf de vervolgstap bepalen, in overleg met het kind. Ouders hebben de regie. Jij kunt hen adviseren. Lukt dit niet of nemen ouders deze verantwoordelijkheid (waarschijnlijk) niet, dan neem je de regie (deels) over en kom je zelf in actie.
- Neem niet snel genoegen met 'alleen' goede voornemens van ouders. Zorg er voor dat helder is wat ouders en professionals van elkaar kunnen verwachten. Wie gaat wat doen en betreft wie?
- Monitor of ouders of instanties doen wat je afspreekt. Onderneem actie als dat niet zo is. Zet door!

VOER REGIE EN WERK SAMEN VOOR HET KIND

- Kijk verder dan alleen ouders. De vraag moet steeds zijn: wat wil het kind of heeft het kind nodig?
- Zorg niet alleen dat er wat in gang wordt gezet, maar ook dat er beweging blijft.
- Pak als partij bij wie de opvolging van het signaal is belegd de regierol. Werk samen met gezin, betrokken organisaties en hulpverlening en stem veelvuldig af.
- Omring ouders en kind met een stabiel netwerk. Hoe minder mensen, organisaties, verschillende gezichten en contactpersonen, hoe beter. Stroomlijn als regisseur dit proces.

Stap 1:

In kaart brengen van signalen

- Investeer op voorhand in goed contact met ouders en kind. Wees benaderbaar zodat ouders en kind naar jou toe komen.
- Zorg voor een goede overdracht van het kind
Verloskundige - Kraamzorg - GGD-JGZ- Kinderopvang -
Primair Onderwijs - Voortgezet Onderwijs - Beroepsonderwijs
- Zorg voor korte lijnen met het professionele netwerk om een kind.
- Wees alert op signalen (zien, luisteren, voelen) en negeer ze niet. Interpreteer ze goed; achter een 'lastig' kind, kan een onveilige thuissituatie zitten. Geloof het kind als hij of zij signalen afgeeft. Er is een reden voor het kind om het te vertellen.
- Grijp aanknopingspunten in het contact met ouders en kind aan om in gesprek te gaan. Als ouders bijvoorbeeld zeggen dat ze moeilijkheden ervaren in de opvoeding, vraag dan door; wie uit de omgeving kan helpen, wat hebben ze nodig?
- Neem signalen altijd serieus. Wacht niet op bewijs die je zorgen staven. Onderbuikgevoel klopt vaak en zekerheid bestaat niet.
- Leg vast wat je ziet, doet, hoe kind en ouders daarop reageren en welke afspraken zijn gemaakt (dossieropbouw).

"De deur moet open staan om binnen te gaan als je er klaar voor bent."

Tip!

Verloskundigen kunnen gebruik maken van de vragenlijst ALPHA-NL.

Dit vroegsignaleringsinstrument beoogt vroegtijdig risico's voor ongunstige zwangerschaps-uitkomsten, kindermishandeling en psychosociale problemen bij kinderen te signaleren.

Zodat Verloskundigen preventief interventies op gang kunnen brengen.

ZORG VOOR JEUGD GRONINGEN

Er is afgesproken dat kinderen en jongeren tot 23 jaar, die een risico lopen of die hulp krijgen van een hulpverleningsinstelling, vermeld worden in het signaleringssysteem Zorg voor Jeugd Groningen.

Het doel hiervan is dat de hulpverlening beter op elkaar wordt afgestemd. Door het op tijd signaleren, moet bovendien worden voorkomen dat problemen uitgroeien tot grote risico's voor de ontwikkeling van het kind.

Deze melding vervangt overigens niet de stappen in de Meldcode en de noodzaak om zelf signalen en zorgen te bespreken met het kind en de ouders en deze waar nodig te melden bij het Sociaal Team of Veilig Thuis.

Door met elkaar ook daadwerkelijk signalen te melden, helpen we het kind en de onderlinge samenwerking tussen professionals, geven zij zelf aan. Dus investeer hier in!

Je kunt toegang tot het systeem krijgen door een daarvoor bedoeld formulier te versturen naar:

Klarinde Bosman

Gemeente Midden-Groningen;
klarinde.bosman@midden-groningen.nl
0598 - 425 610 / 06 - 469 48 716.

Dit formulier en meer informatie vind je via:
www.zorgvoorjeugd.nu

*"Veel onveiligheid thuis kun je niet zien.
Ook als kinderen onzichtbaar lijden moet je handelen."*

Stap 2: Overleg met collegae en raadpleeg eventueel Veilig Thuis

- Wacht niet te lang met het delen van je zorgen.
- Zoek iemand die met je mee kan denken in je eigen organisatie.
- Verdiep je in welke professionals bij het kind en gezin betrokken zijn. Deel zorgen en informatie met hen. Ga niet te krampachtig om met geheimhoudingsplicht. Pak waar nodig samen op.
- Consulteer ook (anoniem) Veilig Thuis, Sociaal Team of GGD-JGZ.
- Veilig Thuis is altijd bereikbaar, Sociaal Teams binnen kantooruren.
- Bij Veilig Thuis krijg je direct een deskundige aan de lijn op het gebied van veiligheid. Sociale Teams kennen Casemanagers Jeugd. Deze zijn gekoppeld aan scholen.
- Het Sociaal Team heeft wortels in de samenleving en kent haar gebied en de inwoners. Veilig Thuis staat meer op afstand.
- Het Sociaal Team is laagdrempelig, er is informeel contact. Veilig Thuis is een formele organisatie, die werkt vanuit duidelijke kaders en procedures.
- GGD-JGZ heeft een speciaal telefoonnummer voor advies over kwetsbare 'zwaneren' en hun gezin, voor wie bij de geboortezorg betrokken is.

"Geef aandacht aan het kind, niet aan je eigen angst."

Tip!

Organisaties in de gemeente Midden-Groningen die kinderen met een VVE of SI indicatie opvangen, kunnen gebruik maken van een Pedagogisch Coach van Elker. Zij ondersteunen bij vroegsignaleren en handelen. Ook als een kind thuis mogelijk niet veilig is.

Voor voormalig Menterwolde is dit: Geranda Boven / g.boven@elker.nl / 06 - 152 464 50
Slochteren en Hoogezand-Sappemeer: Judith Bos / j.bos@elker.nl / 06 - 219 347 54

WAT DOET VEILIG THUIS?

- 1. Geeft advies en biedt consultatie; wat is er aan de hand en wat kun je het beste doen?**
  - Specifiek als kinderen of volwassenen thuis niet veilig zijn.
  - Aan iedereen: kinderen, ouders, buren, familie, sportverenigingen en professionals.
  - Anonieme consultatie (over wie er zorgen zijn).
  - Alle dagen van de week en dag en nacht bereikbaar via 0800-2000.
  - Vind tips op vooreenveiligthuis.nl. Ook voorlichting op locatie is mogelijk.
- 2. Neemt meldingen van kindermishandeling of huiselijk geweld in ontvangst op basis van de meldcode en past triage toe; wat is er bekend van dit gezin, hoe ernstig is de situatie, wat is nu nodig, wie kan dat het beste oppakken?**
  - Draagt waar mogelijk de casus over aan GGD-JGZ of Sociaal Team.
  - Als de situatie om directe actie vraagt of als ouders niet mee willen werken aan vrijwillige hulpverlening en dit wel nodig is, doet Veilig Thuis zelf onderzoek.
- 3. Waar nodig zelf onderzoek doen naar de situatie en in beeld brengen wat er aan de hand is:**
  - Onderzoekt of er sprake is van huiselijk geweld en kindermishandeling, hoe ernstig is de situatie en wat moet gebeuren om de onveiligheid te stoppen. Onderzoek omvat contact met het gezin, met partners als Huisarts, scholen, GGD-JGZ, Politie en al betrokken hulpverleners.
  - Veilig Thuis beschikt over wettelijke bevoegdheden, waarmee zij gevraagd en ongevraagd informatie mogen opvragen en delen met andere professionals.
  - Inzet is in principe vrijwillige hulpverlening, waar nodig wordt via de Raad voor de Kinderbescherming het gedwongen kader aangesproken.
- 4. Zet waar nodig Intensief Casemanagement in:**
  - Gaat aan de slag bij huisverboden (pleger moet in ieder geval 10 dagen het huis uit).
  - Als een situatie zo complex is, dat dit om Intensief Casemanagement vraagt.

Stap 3:

Ga in gesprek met betrokkenen

"Iedereen op school wist wat er met mij aan de hand was, maar ik heb het ze zelf nooit verteld. Dat geeft een onveilig gevoel terwijl ik me al zo onveilig voelde."

- Voer met het kind en met ouders een respectvol, eerlijk en open gesprek waarin je je zorgen deelt. In principe eerst met het kind, dan met ouders. Vaak zijn er meerdere gesprekken nodig.
- Bereid je voor op het gesprek met kind en ouders; wees geïnformeerd en ken de historie.
- De ervaring leert dat contact vaak goed blijft als zorg zo met hen besproken wordt:

→ *Maak echt contact. Dus wees niet vooringenomen, vul niet in voor de ander en (ver)oordeel of beschuldig niet.*

→ *Wees transparant over wie waarom aan tafel zit. Maak het niet te 'groot', maar houd het 'normaal'. Houd het persoonlijk. Zeg: "Ik maak me zorgen" en zeg wat je waarneemt. Geef inzicht in wat gevolgen kunnen zijn. Geef aan wat 'normaal' gedrag is; bijvoorbeeld slaan is niet normaal. Benoem en erken de spanning.*

→ *Voer het gesprek over wat er achter het signaal zit, niet over het signaal zelf. Bied een luisterend oor en luister met volle aandacht zonder te interpreteren. Bekijk het verhaal van alle kanten. Durf door te vragen, je wilt echt horen wat er speelt. Sluit aan bij wat de ander zegt en wat je ziet in het gesprek. Zoek naar gezamenlijke zorg of iets anders gemeenschappelijks waarin je elkaar kunt vinden. Bespreek ook wat wel goed gaat en denk mee over wat beter kan. Breng het gesprek naar een niveau waarbij je het over de 'en wat nu?' vraag kunt hebben.*

→ *Zeg wat je doet en doe wat je zegt. Wees transparant over wat je doet met hun informatie. Geef grenzen aan in wat (jij) kan. Maak duidelijke afspraken over de te nemen stappen. Spreek af wie regie voert op het proces.*

- Blijf in contact met ouders en kind en doe wat je hebt afgesproken.

OMGAAN MET HET KIND

- Ga eerst in gesprek met het kind zonder ouders. Neem hiervoor de tijd. Praat op een veilige plek. Vraag 'hoe maken we het voor jou thuis veiliger?' Wat wil jij? Wat vind je prettig?
- Heb aandacht voor de natuurlijke loyaliteit die kinderen naar ouders hebben; dat heeft invloed op hoe het kind het gedrag van de ouder ervaart en wat het kind daarover zegt. Wees je er ook van bewust dat het kind beschadigd kan zijn en dat een antwoord een ander antwoord kan verbloemen. Bijvoorbeeld ontkennen dat er iets is vanwege angst.
- Wees je er van bewust dat een gesprek met ouders de situatie voor het kind op de korte termijn onveiliger kan maken. Je hoeft niet 'over een nacht ijs te gaan': laat het kind wennen aan het idee en zorg er (samen) voor dat het kind zo veilig mogelijk is als signalen met ouders gedeeld worden.
- Creëer voor het kind een rustige en veilige omgeving op school of de kinderopvang.
- Ben er voor het kind, wees aanwezig, zowel fysiek als in gesprek. Wees betrouwbaar. Geef aandacht: spelletje, gesprekje.
- Het kind heeft één contactpersoon nodig. Ook is het goed dat er iemand voor het belang van het kind staat. Bij welke organisatie die hoort of welke expertise die heeft, maakt het kind niet uit. Het is belangrijk dat het kind deze persoon vertrouwt en hij toegankelijk is. Vraag wat het kind zelf wil of kijk naar wat het beste werkt in de situatie. Iemand die het kind kent of goed overzicht heeft op de situatie. Dat kan dus iemand anders zijn dan degene die daar formeel verantwoordelijk is. Deze contactpersoon en andere betrokkenen zoeken samenwerking en houden elkaar op de hoogte. Val daar het kind niet mee lastig. Als kind wil je wel weten wat er over jou gedeeld en besproken wordt. En soms ook wat er gebeurt. De contactpersoon spreekt steeds de stappen door met het kind en koppelt als intermediair terug naar alle betrokken professionals en weer naar het kind. Zorg hierin voor continuïteit. Blijf voortdurend in contact met het kind.

OMGAAN MET OUDERS

- Ouders ervaren vaak onmacht, heb en toon begrip hiervoor.
- Zoek 'common ground' met ouders; stuur aan op gezamenlijke erkenning van de zorgen en de spanning die er op zit. Spreek aan op het ouderschap: "wat wil jij voor je kind? Wat voor ouder wil je zijn?"
- Realiseer je dat achter de reactie van ouders angst en schaamte kan zitten. Vaak zijn ouders bang dat hun kind uit huis moet. Neem deze angst zoveel mogelijk weg: we willen allemaal het beste voor het kind.
- Ondersteun ouders, ga naast hen staan, denk mee en geef hen handvatten. Probeer met hen tot samenwerking te komen. Zij zijn verantwoordelijk en hebben in principe de regie.
- Overleg zo veel mogelijk met ouders er bij. Evalueer regelmatig met hen en andere betrokkenen.

Stap 4:

Weeg aard en risico van de onveiligheid en raadpleeg bij twijfel Veilig Thuis

Heb ik op basis van de stappen 1 t/m 3 een vermoeden van/is er sprake van huiselijk geweld en/of kindermishandeling?

Heb ik een vermoeden van / is er sprake van acute of structurele onveiligheid?

- Bewaak de grenzen van het kind: houd zoveel mogelijk zijn of haar tempo aan. Directe actie is niet altijd zijn of haar wens. Of directe actie toch nodig is, hangt af van de situatie.
- Ouders zijn verantwoordelijk voor hun kind, dus laat bij voorkeur de regie ook bij hen liggen. Dit betekent dat zij bepalen wat er nodig is en jij hierin met hen meedenkt en adviseert.
- Lukt dit niet, is het de vraag of ouders verantwoordelijkheid nemen, of willen zij iets anders dan het kind, neem dan de regie in het afwegingsproces (deels) over en wees meer sturend in afwegen wat er nodig is (voor het kind).
- Consulteer (anoniem) Veilig Thuis, Sociaal Team of GGD-JGZ om te overleggen.
- Deel met ouders en kind wat de uitkomsten zijn van overleg met anderen.

"Heb oog voor het kind."

Tip!

Benut het Taskforce (dreigende) Thuiszitters voor deskundigheid op het gebied van zorg en onderwijs. Vraag vroegtijdig om advies of breng een casus in.

WAT DOET EEN SOCIAAL TEAM?

- 1. Adviseert kind, ouders, andere inwoners en professionals wanneer er zorgen zijn over een inwoner of situatie.**
  - Dat kan van alles zijn en hoeft niet specifiek met veiligheid te maken hebben. Bijvoorbeeld vragen over opvoeding of andere hulpvragen.
  - Er zijn in Midden-Groningen 5 Sociale Teams, verspreid over verschillende gebieden of wijken. Elk team kent Casemanagers Jeugd. Teamleden komen uit verschillende organisaties.
- 2. Ondersteuningsvragen van kinderen, volwassenen of gezinnen in ontvangst nemen en met hen bekijken hoe deze het beste ingevuld kunnen worden. Eventueel biedt het Sociaal Team zelf kortdurende hulpverlening of zij betreft andere partijen. Allemaal in een vrijwillig kader. Bij onveiligheid thuis:**
  - Krijgen via Veilig Thuis of ouder een hulpvraag (evt. in samenwerking met 'signaleerder').
  - Met ouders wordt onderzocht wat er aan de hand en nodig is. Dit duurt vaak een paar maanden. Er is toestemming van ouders nodig om ook het kind en (professioneel) netwerk hierbij te betrekken.
  - Inzet op korte termijn: een veiligheidsplan. Doel: veiligheid van betrokkenen borgen en incidenten voorkomen. Er wordt bijvoorbeeld familie ingeschakeld of een vangnet georganiseerd.
  - Inzet langere termijn: hulpverleningsplan. Iedereen in het netwerk rondom een kind draagt bij aan de opvoeding. Het is dus belangrijk dit netwerk te betrekken en een rol te geven. 'It takes a village to raise a child'.
  - Als dit proces stagneert wordt intern of met Veilig Thuis besproken wat nodig en mogelijk is; bijvoorbeeld een melding bij de Raad voor de Kinderbescherming.
- 3. Eventueel casemanagement inzetten op de uitvoering van hulpverlening door derden in het vrijwillige kader en hierin regie voeren.**

OPENINGSTIJDEN EN TELEFONISCH SPREEKuur VAN 08.30 TOT 12.30 UUR OP WERKDAGEN

- **Sociaal Team Oost (Sappemeer, Noorderpark, Vosholen, Boswijk, Kalkwijk-Zuid)**
Bezoekadres: Rembrandtlaan 12, 9601 XC Hoogezand; 0598 72 98 01, sociaalteamoost@midden-groningen.nl
- **Sociaal Team West (Gorecht t/m Spoorstraat, Kieldiep, Martenshoek, Foxhol, Westerbroek, Waterhuizen)**
Bezoekadres: Erasmusweg 147, 9602 AD Hoogezand; 0598 72 98 02, sociaalteamwest@midden-groningen.nl
- **Sociaal Team Zuid (Gorecht Oost, Woldwijck, De Dreven, Kiel-Windeweer en Kropswolde)**
Bezoekadres: Melkweg 145, 9602 JE Hoogezand; 0598 72 98 00, sociaalteamzuid@midden-groningen.nl
- **Sociaal Team Menterwolde (grondgebied voormalige gemeente Menterwolde)**
Bezoekadres: Troelstralaan 8, 9649 HN Muntendam; 0598 65 88 77, sociaalteammenterwolde@midden-groningen.nl

OPENINGSTIJDEN EN TELEFONISCH SPREEKuur VAN 9.00 TOT 12.00 UUR OP WERKDAGEN

- **Sociaal Team Slochteren (grondgebied voormalige gemeente Slochteren)**
Bezoekadres: Hoofdweg 10 A, 9621 AL Slochteren; 0598 72 98 20, sociaalteamslochteren@midden-groningen.nl

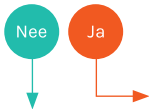
Wanneer leg je met welke partij contact?

Leg contact met die partij die in de situatie het beste de regie kan overpakken of deze al heeft.

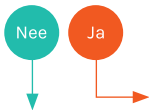
SIGNAAL

VERLOSKUNDE – KRAAMZORG – HUISARTSENZORG – GGD-JGZ – KINDEROPVANG – PRIMAIR ONDERWIJS – (LEERPLICHT) – VOORTGEZET ONDERWIJS – (JONGERENWERK) – MBO/HBO/WO

Moet er onmiddellijk ingegrepen worden?

- Het is vaak niet in het belang van kinderen om overhaast actie te ondernemen. Doe dit dus alleen in geval van leven of dood of risico op ernstig letsel of om gebruik te maken van een 'momentum' nadat andere pogingen om vrijwillige hulp te organiseren zijn mislukt.
- Bel 112 voor Brandweer, Politie of Ambulance. De politie kan een huisverbod in werking laten treden voor de 'pleger'.
- Bel Veilig Thuis bij andersoortige onveiligheid waar direct op ingegrepen moet worden.

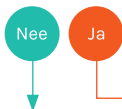

Is er een Jeugdbeschermer betrokken bij het gezin?

- Leg contact met de Jeugdbeschermer. De Jeugdbeschermer heeft regie in een gedwongen kader en bepaalt of en welke stappen nodig zijn.

Let op! Vanaf 2019 ben je ook verplicht om in ernstige gevallen te melden bij Veilig Thuis, ook als er al sprake is van een gedwongen kader.

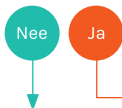

Is er al betrokkenheid van een Sociaal Team bij het gezin?

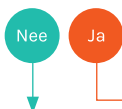
→ Is er al contact tussen het kind of ouders en Sociaal Team, dan maak je contact met de betreffende Casemanager Jeugd. Zij voeren dan het casemanagement in het vrijwillige kader.

Let op! Vanaf 2019 ben je ook verplicht om in ernstige gevallen te melden bij Veilig Thuis, ook als er al sprake is van vrijwillige hulp.

Is het kind ongebooren of net geboren?

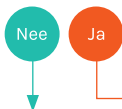
→ Leg contact met de GGD-JGZ. Zij kunnen de casusregie oppakken en waar nodig in samenwerking met jou opschalen naar Veilig Thuis of Sociaal Team.

Willen ouders hulpverlening?

→ Je legt verbinding met een Casemanager Jeugd van een Sociaal Team in het gebied waar het kind woont.

Let op! Vanaf 2019 ben je ook verplicht om in ernstige gevallen te melden bij Veilig Thuis, ook als ouders meewerken!

Vinden ouders, kind en jij het niet nodig op te schalen omdat de veiligheidsrisico's te 'licht' zijn?

→ Is er wel behoefte aan lichte ondersteuning in plaats van hulpverlening, organiseer dat dan dicht bij ouders en kind. Bijvoorbeeld bij een instantie die ouders al kennen, zoals GGD-JGZ via het consultatiebureau of school, een gedragsdeskundige op school of een Casemanager Jeugd die op school 'spreekuur' heeft.

Gaat het om een complexe casus en of lukt het niet om hulpverlening te organiseren?

→ Overleg dan met Veilig Thuis over een melding doen. Bijvoorbeeld als ouders geen hulpverlening accepteren of contact met hulpverlening niet ontstaat.

Formeel kan er niet naar de Huisarts "opgeschaald" worden als een kind thuis niet veilig is. In de praktijk is hij vaak vertrouwenspersoon voor ouders en kind en komen zij met (hulp) vragen bij hem. De Huisarts kan minder makkelijk informatie uitwisselen met niet medische professionals en is daardoor minder in de positie om de nodige regie te voeren op hulp en netwerkpartners in een casus. Het is dus belangrijk dat de huisarts in overleg met ouders en het kind samenwerking zoekt met een van de regievoerende partijen GGD-JGZ, Sociaal Team, Veilig Thuis of Jeugdbescherming. Mogelijk kan de Praktijkondersteuner Jeugd hier ook een rol in spelen.

Stap 5: Beslis over zelf hulp organiseren of melden

Is melden noodzakelijk? Is hulp bieden/organiseren (ook) mogelijk?

Ben ik in staat effectieve (passende) hulp te bieden of organiseren?

Werken betrokkenen mee aan de geboden of georganiseerde hulp?

Leidt deze hulp tot duurzame veiligheid?

- Attendeer ouders en kind er op dat zij zelf ook contact kunnen zoeken met Veilig Thuis, het Sociaal Team of GGD-JGZ.
- Zet in op lichte ondersteuning of hulp als dat nodig is. Een vervolgstap kan dan bijvoorbeeld het Sociaal Team of de GGD-JGZ zijn.
- Verwacht als signalerende partij niet dat je alleen kunt melden bij een andere organisatie en de ander het dan wel oppakt. Bespreek wat je van elkaar verwacht.
- Zorg er voor dat in situaties waar meerdere partijen betrokken zijn een persoon vinger aan de pols houdt of regie voert. Zorg hierbij voor continuïteit en zorg er voor dat andere betrokkenen weten dat jij dit bent en doet.
- Wanneer de spin in het web, regie- of contactpersoon overgedragen wordt naar een ander persoon of een andere organisatie (bijvoorbeeld van school naar Sociaal Team), kan dat pas als er een goede introductie is geweest naar kind en ouders en een goede en geleidelijke overdracht van informatie en verantwoordelijkheden.

WAT DOET GGD-JEUGDGEZONDHEIDSZORG?

GGD-JGZ werkt aan preventie, signaleert en organiseert waar nodig ondersteuning:

- Ontwikkeling van het kind monitoren vanuit het consultatiebureau en via de Jeugdverpleegkundige of Jeugdarts op school.
- Biedt lichte (opvoed)ondersteuning aan ouders en kinderen tussen 0 en 18 jaar. Individueel en in groepen en gericht op preventie. Het gaat om laagdrempelige ondersteuning, er is nog geen sprake van hulpverlening.
- Adviseert professionals als Verloskundigen en Kraamzorg of in de kinderopvang en op scholen.

Betrek als school of leerplicht de Jeugdarts bij veel verzuim op basis van ziekte via het ziekteverzuimprotocol. Sluit uit of er sprake is van een medisch probleem.

In het project Goede Start werken GGD-JGZ, Verloskundigen en Kraamzorg samen aan vroegsignalering en een sluitende ondersteuning van kwetsbare zwangeren en gezinnen. Wanneer de Verloskundige of Kraamzorg constateert dat er risicofactoren zijn, kan de Jeugdverpleegkundige van de GGD-JGZ (eventueel samen met de Kraamzorg) vroegtijdig op huisbezoek gaan voor een intake. Zonodig kan er binnen een week ondersteuning aan ouders worden gegeven. Waar nodig schaal de GGD-JGZ op naar Veilig Thuis of een Sociaal Team.

Via 050 - 367 49 90 kan door Verloskundigen, Kraamzorg en Huisartsen contact gemaakt worden met een Jeugdverpleegkundige over kwetsbare gezinnen. Ook kan er advies gevraagd worden.

"De bereidwilligheid van ouders om hulp te accepteren in de kraamtijd is groot. Pak het momentum!"

Voer regie en werk samen voor het kind

- Koppel altijd aan de signaleerder terug dat de melding is opgepakt. Ook als je niet meer mag vertellen van ouders. Signaleerders hebben het nodig om te weten dat er iemand aan de slag is met kind en ouders. Realiseer je als signaleerder dat je soms niet alles mag en hoeft te weten.
- Zorg ook voor ondersteuning van het kind zelf. Ga met toestemming van ouders ook afzonderlijk met het kind in gesprek. Wil het met een man of vrouw praten? Stel met het kind het veiligheidsplan op. Kijk naar contacten die voor hem belangrijk zijn en betrek diegenen.
- Houd als regievoerder betrokkenen op de hoogte van (het waarom van) stappen in het proces. Zodat de ander begrijpt en weet wat er gebeurt en wat zijn rol kan en moet zijn. Zeker wanneer iemand het kind regelmatig ziet.
- Wees present, maar sta niet met zijn allen rond een kind of ouders. Het voelt benauwend om zoveel mensen dicht om je heen te hebben. De fase van het proces en jouw rol daarin bepaalt hoe dicht je bij het kind of de ouders moet staan en hoe zichtbaar je voor hen bent.
- Voor het kind is het niet fijn als het zijn verhaal verteld heeft aan iemand en vervolgens met een ander moet praten. Voer dan eerst het gesprek met degene bij wie hij zijn verhaal heeft gedaan er bij. Als er een reden is het contactpersoon zijn van het kind over te dragen aan een andere professional, trek dan altijd eerst samen op en zorg voor een overgang tot het weer prettig voelt voor het kind om verder te gaan met deze persoon.
- Realiseer je dat een uithuisplaatsing altijd een traumatische ervaring is, al kan het soms de beste oplossing zijn.

"Wij hebben elkaar nodig, het kind ons."

TOP 10 SAMENWERKEN VÓÓR HET KIND

01. Ken de Sociale kaart en weet welke voorzieningen er zijn.
02. Ken je professionele netwerk of creëer dit netwerk. Realiseer korte lijnen, zodat je direct contact hebt met de juiste persoon. Of zorg voor iemand die kan bemiddelen tussen jouw organisatie en zijn of haar eigen organisatie.
03. Ken elkaar, zie elkaar, investeer in contact ook zonder aanleiding.
04. Ken elkaars expertise, maak hier gebruik van en vertrouw op elkaars deskundigheid. Wees je er van bewust dat een andere expertise, vaak ook een andere taal en cultuur betekent. Ken de kracht en grenzen van elke rol of deskundigheid.
05. Weet elkaar te vinden en blijf elkaar opzoeken.
06. Doe niet over wat een ander al heeft gedaan.
07. Denk en kijk integraal en multidisciplinair. Werk vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Draag bij wat jij kunt en benut de ander op wat hij kan bijdragen. Bewaak ook de grenzen van ieders rol, zonder daar rigide mee om te gaan. Blijf dus afstemmen over wie wat het beste kan doen.
08. Ken elkaars verantwoordelijkheid in de casus, zodat je weet wat je van elkaar kunt verwachten. Wees hierin betrouwbaar.
09. Stem waar nodig af via breed multidisciplinair overleg, maar gun elkaar de eigen expertise. Niet iedereen hoeft dus altijd overal bij (betrokken) te zijn.
10. Vertrouw op elkaar én spreek elkaar aan op gemaakte afspraken.

"Er werd dan weer door deze en dan weer door een andere persoon met mij gesproken en ze wisten allemaal wat er met mij aan de hand was. Maar ik wist niet waar zij mee bezig waren."

WAT (KUNNEN) SIGNALEERDERS DOEN

VERLOSKUNDE

Kan al signaleren als het kind nog niet geboren is!

- Komen thuis, vertrouwenspersoon en consulterende rol naar ouder
- Zorg uitspreken naar ouders en doorgeleiden naar GGD-JGZ
- Kleinschalige organisatie -> kwetsbaar (moet zelf zorg blijven leveren, alleen op pad, geen back-up)
- Intensieve samenwerking in driehoek Verloskundige, Kraamzorg, GGD-JGZ (grote organisaties)
- Wens: meer contact huisartsen over geboortezorg

KRAAMZORG

Signaleert veel en vroeg 'achter de voordeur'!

- Huisbezoek 22e week zwangerschap en bij bevalling (bij zorgen extra)
- Tijdens kraambed 7 a 10 dagen meerdere uren per dag in gezin
- Dilemma signaal bespreken met ouders, (fysieke) dreiging vanuit ouder, zorg blijven verlenen
- Samenwerking driehoek Verloskunde, Kraamzorg, GGD-JGZ
- Wens: uitbreiden samenwerking Verloskundigen, GGD-JGZ

HUISARTSENZORG

Vertrouwenspersoon voor ouders (bemiddelen tussen ouders en signaleerders/hulpverleners)!

- Kent vaak generaties van families en patiënt van wieg tot graf
- Generalistische medische zorg: breed perspectief, geen specialist in veiligheid
- Wat niet gevraagd wordt of wie niet komt blijft buiten beeld -> moeilijk signaleren
- Bij geboorte kind extra aandacht voor of gezin draait
- Ondersteuner Jeugd & Gezin in praktijk (verlengstuk Sociaal Team)
- Wens: pro-actiever zijn, aangehaakt worden bij afstemmen over/ inzetten van hulp

GGD-JEUGDGEZONDHEIDSZORG

Ziet 98% van alle kinderen en ouders!

- Zie kader wat doet GGD-JGZ?
- Wens: meer contact met huisartsen

KINDEROPVANG

Zien dagelijks veel kinderen en hebben intensief (ook fysiek) contact!

- Goed kijken naar wat achter gedrag van kind zit
- Signaleren + bespreken opvoedingsonmacht bij ouders
- Bij signalen Intern Begeleider of Vertrouwenspersoon betrekken (als aanwezig)
- Wens: contact met scholen (overdracht) en verpleegkundigen uitbreiden

SCHOOL

Zien dagelijks een groot deel van de dag (bijna) alle kinderen tussen 4-18 jaar!

- Leerkracht en Gedragsdeskundige hebben ogen en oren om te signaleren
- Horen veel verhalen van kinderen, ouders en andere betrokkenen
- Intern Begeleider, Directeur of Gedragsdeskundige ondersteunt Leerkracht (bij gesprek ouders, omgaan kind)
- Intern Begeleider (of gedragsdeskundige) schakel tussen Leerkracht en Sociaal Team/Veilig Thuis
- Gedragsdeskundige kan ook Intern Begeleider ondersteunen
- Veel verschil tussen scholen in hoe ze om gaan met signalen
- Tijdig intern 'opschalen' bij zorgen en ouders betrekken
- Wens: betere overdracht kinderopvang + versterken contact/ondersteuning Casemanager Jeugd

LEERPLICHT

Kan formele rol/wettelijke kaders gebruiken als doorzettingsmacht/kracht naar ouders!

- Handhaver leerplichtwet: goede schoolgang en welzijn kind staan centraal
- Veel aandacht voor problemen achter verzuim (vaak verbinding met onveiligheid thuis)
- Scholen verplicht melden verzuim van kinderen (kunnen ouders, hulpverleners ook)
- Leerplicht inventariseert wat speelt, maakt plan hoe schoolgang op gang kan komen en monitort afspraken
- Doet dit samen met school, ouders, soms kind en hulpverlening als betrokken
- Ouders en kind >12 jaar kunnen verantwoordelijk worden gesteld voor verzuim (Proces Verbaal, Haltverwijzing)
- Dan vaak onderzoek Raad voor de Kinderbescherming en voorkomen Kinderrechter
- Wens: schakel Leerplicht tijdig in bij verzuimzaken (ook bij nieuw verzuim na melding)

JONGERENWERK

(benut) Relatie en kennis die Jongerenwerker heeft met jongeren en over hun thuissituatie!

- Laagdrempelig, informeel contact en vertrouwensband met jongere
- Met de Jongerenwerker doe je leuke dingen en kun je praten
- (Preventief) ondersteunen en begeleiden kwetsbare jongeren tussen 12-17 jaar
- Activeren persoonlijk talent, stimuleren maatschappelijke deelname, toekomstoriëntatie
- Via ontmoeting, activiteiten, straatwerk, ondersteuning in de wijk en voorlichting
- Doorverwijzing ondersteuning en meegaan naar instanties
- Wens: Jongerenwerk meer inzetten op school

Wens van veel signaleerders: Veilig Thuis helpt degene die contact met hen zoekt actief op weg in het bepalen en zetten van de meest wenselijke volgende stap en laat pas los als deze stap is gezet. Bij een consultatie én bij een melding die volgens Veilig Thuis niet legitiem is. Hiermee wordt voorkomen dat de beweging stil valt, of niet de juiste beweging op gang wordt gebracht. En dat de contactzoeker met handelingsverlegenheid blijft zitten en zich 'de jungle' in gestuurd voelt.

gemeente
Midden-Groningen

Je kunt de handelingswijzer ook downloaden
via de website van de gemeente Midden-Groningen:
www.midden-groningen.nl